

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

Datum 15 januari 2025
Betreft Update mond- en klauwzeersituatie en acties naar aanleiding van
besmetting in Duitsland

Geachte Voorzitter,

Met deze brief informeer ik de Tweede Kamer over de laatste ontwikkelingen rondom de besmetting van waterbuffels met mond-en-klauwzeer (MKZ) in Duitsland, over het onderzoek bij de vleeskalveren afkomstig uit Brandenburg, de risicobeoordeling van de Deskundigengroep Dierziekten, noodvaccinatie en enkele andere onderwerpen, waaronder de door uw Kamer gevraagde risicobeoordeling voor de Grüne Woche. Gelukkig zijn er op dit moment geen signalen dat er MKZ is in Nederland.

Situatie in Duitsland

De Europese Commissie (EC) heeft op maandag 13 januari een extra overleg ingepland voor alle lidstaten van de Europese Unie, om de beschikbare informatie over de situatie in Duitsland met iedereen te kunnen delen. De MKZ-uitbraak in Brandenburg betreft de eerste MKZ-besmetting in Duitsland sinds 1988. Het virus is gekarakteriseerd als een serotype O. Duitsland gaf aan dat dit virus veel overeenkomsten vertoont met een MKZ-virus dat in 2024 in Turkije is aangetroffen. Het is niet bekend hoe het virus op de locatie in Duitsland terecht is gekomen en evenmin wanneer het eerste dier besmet is geraakt. De Duitse deskundigen schatten in dat de infectie vermoedelijk in december zou zijn begonnen. Alle 14 waterbuffels op de besmette locatie zijn positief getest op de aanwezigheid van virus en antistoffen. Tot op heden zijn er geen nieuwe besmettingen gevonden en ook is niet bekend of dit het eerste bedrijf is, het zogenaamde indexbedrijf. Als mogelijke bron van infectie worden etensresten uit het buitenland genoemd, die MKZ virus bevatten en zijn achtergelaten in het natuurterrein waar de buffels liepen. Er wordt nog onderzoek gedaan. Duitsland heeft de drie bedrijven in de straal van 1 km rondom het besmette bedrijf preventief geruimd. De dieren op deze drie locaties zijn negatief getest. Eén daarvan was een varkensbedrijf, waarvan in de media is gesuggereerd dat het een besmet bedrijf was. Er is daar géén MKZ virus aangetoond. Tot nu toe zijn er geen signalen van meer besmettingen. Duitsland zal op verzoek van de lidstaten een lijst opstellen van riskante transportbewegingen vanaf 1 december. Als er meer informatie beschikbaar komt, worden de EC en de lidstaten geïnformeerd.

Deskundigengroep Dierziekten

Zoals ik in mijn vorige brief van vrijdag jl. (Kamerstuk 27622, nr. 149) had aangegeven, heb ik de Deskundigengroep Dierziekten om een risicobeoordeling gevraagd. Dit hebben ze gedaan op dinsdagochtend 14 januari. Het verslag stuur ik met deze brief mee.

De deskundigen beschrijven twee scenario's. Het eerste scenario gaat ervan uit dat het waterbuffelbedrijf het eerste en enige besmette bedrijf is. Het tweede scenario is dat er meer bedrijven besmet zijn. In dat geval is de situatie nog erg onzeker. Ze achten het nu nog te vroeg om te kunnen onderscheiden welke van de twee scenario's het meest waarschijnlijk is. Daar is aanvullende informatie voor nodig. Bij het scenario waarbij alleen het waterbuffelbedrijf in Duitsland besmet is, wordt het risico voor Nederland op insleep van MKZ-virus uit Duitsland laag tot zeer laag ingeschat. Het bedrijf heeft weinig contacten en waarschijnlijk is het dan een geïsoleerd geval. In het tweede scenario, met meer besmette locaties, wordt het risico op insleep vanuit Duitsland als matig ingeschat, vanwege verschillende mogelijke (indirecte) dierbewegingen. Er bestaat onzekerheid ten aanzien van beide scenario's. De kans is heel erg klein, maar niet nihil, dat in Nederland al een MKZ-introductie heeft plaatsgevonden, vóórdat de maatregelen in Duitsland op 11 januari van kracht werden.

De deskundigen geven aan dat het belangrijk is om waakzaamheid te betrachten, zeker voor houders van diersoorten die gevoelig zijn voor MKZ. Er dient aandacht te zijn voor de risico's op insleep van MKZ-virus uit risicogebieden via bezoekers, voedsel, afval, dierlijke producten en dergelijke. Het is belangrijk dat verdenkingen bij NVWA gemeld worden en dat dierenartsen, veehandelaren en veehouders de ernst van de situatie onderkennen, en ook klinische verschijnselen van MKZ weten te herkennen. Ik onderschrijf dit belang en heb daarom hier in alle communicatie op gewezen. Ook heb ik de Gezondheidsdienst voor Dieren en Wageningen Bioveterinary Research gevraagd om stakeholders te informeren over de verschijnselen en epidemiologie van MKZ. Zij organiseren op 15 januari een webinar.

De door mij genomen maatregel van het blokkeren van bedrijven met dieren uit het getroffen gebied, wordt door de deskundigen effectief geacht. En ook het onderzoeken van blauwtong-monsters is volgens hen mogelijk effectief. Grondige desinfectie van transporten uit Duitsland, en/of risicogebieden, is belangrijk. Een tweede desinfectie van veewagens die leeg terugkeren uit Duitsland is al jaren verplicht. Daarnaast zijn sectoren zeer beducht voor MKZ en zijn zeker alert. Ik zie op basis van de risicobeoordeling door de deskundigengroep op dit moment geen aanleiding tot het nemen van aanvullende maatregelen.

Tracering en testen

Afgelopen weekend heeft NVWA in beeld gebracht hoeveel gevoelige kalveren de afgelopen weken vanuit Brandenburg naar Nederland zijn vervoerd. Ook is uitgezocht hoeveel koeien, schapen en geiten daarvandaan zijn vervoerd. Vanaf 1 december zijn er ruim 3600 kalveren uit Brandenburg via verzamellocaties elders in Duitsland naar Nederland zijn gekomen. Deze dieren staan op 125 vleeskalverbedrijven. Op zondag zijn 35 van deze bedrijven door de NVWA bezocht en zijn 287 kalveren daar bemonsterd. Op maandag zijn 34 kalverbedrijven bezocht en 1492 kalveren bemonsterd. Op dinsdag zijn 48 vleeskalverbedrijven bezocht en 1620 kalveren bemonsterd en daarnaast ook 2

andere rundveebedrijven waar 4 dieren zijn bemonsterd. Bij de bezoeken zijn geen MKZ-verschijnselen bij de dieren waargenomen. De eerste 125 monsters zijn negatief getest. Eind van deze week zullen alle bedrijven zijn bezocht en de dieren bemonsterd. Wageningen Bioveterinary Research (WBVR) onderzoekt de monsters zo snel mogelijk, wat wel enkele dagen in beslag neemt. Het grootste deel van de resultaten van laboratoriumtests komen deze week stapsgewijs beschikbaar. Daarnaast is WBVR gestart met het onderzoeken van de monsters die vanaf 1 december zijn ingestuurd ten behoeve van blauwtongdiagnostiek. De resultaten hiervan worden eind deze week verwacht.

De NVWA heeft daarnaast ook andere diertransporten in kaart gebracht. Er zijn zes runderen uit Brandenburg getransporteerd naar vier Nederlandse bedrijven. Ook deze dieren worden bemonsterd en de bedrijven zijn uit voorzorg geblokkeerd. Vanuit de regio waar de besmetting heeft plaatsgevonden in Brandenburg zijn er, voor zover ik heb kunnen nagaan, geen varkenstransporten naar Nederland gekomen. Daarnaast zijn vanuit het Duitse besmette gebied 125 schapen naar één Nederlands bedrijf gebracht. Deze schapen worden onderzocht en het bedrijf is uit voorzorg geblokkeerd.

Noodvaccinatie

Het beleid wat betreft de bestrijding van een uitbraak van MKZ is opgenomen in het beleidsdraaiboek, dat is geactualiseerd en naar de Kamer gestuurd in 2023 (Kamerstuk 29683, nr. 274). Daarin is ook de maatregel noodvaccinatie opgenomen. Bij een uitbraak kunnen alle gevoelige dieren in een 2-kilometerzone rond een uitbraak worden gevaccineerd. Daarmee wordt het (preventief) ruimen van gezonde, niet-besmette dieren zoveel mogelijk voorkomen. Over dit noodvaccinatiebeleid is uitvoerig en geregeld met de sectoren gesproken. Deze hebben hiermee ingestemd.

Wanneer gevaccineerd wordt, zijn daar op basis van de Europese verordening (EU) 2023/361 voorwaarden aan verbonden. Er worden eisen gesteld aan de surveillance van gevaccineerde dieren, en er zijn beperkingen ten aanzien van het vervoer van gevaccineerde dieren, rauwe melk en rauw vlees afkomstig van die dieren naar andere lidstaten. Afvoer van dieren naar buiten de vaccinatiezone is niet toegestaan, tenzij naar het slachthuis. De producten moeten gekanaliseerd worden afgezet en mogen alleen naar andere lidstaten worden verplaatst als deze producten een behandeling hebben ondergaan. Dat gaat gepaard met kosten en afwaardering van de producten en zal voor de sectoren dus negatieve financiële gevolgen hebben. Dat geldt ook voor houders van ongevaccineerde dieren, omdat Nederland zijn vrijstatus verliest. Onder andere vanwege deze consequenties zal vaccinatie pas in geval van besmetting eventueel worden ingezet en niet als preventieve maatregel zonder besmetting.

Om noodvaccinatie te kunnen toepassen heeft LVVN een contract met een farmaceutisch bedrijf om vaccins te leveren. Binnen zes dagen kan deze fabrikant de eerste 100.000 vaccins beschikbaar hebben. Na overleg met de sectoren heb ik besloten een bestelling te plaatsen voor een eerste batch vaccins van 100.000 doses om voorbereid te zijn op een mogelijke uitbraak. Het betreffende vaccin biedt bescherming tegen dit MKZ virus serotype O. Met dit vaccin kan onderscheid worden gemaakt tussen dieren die gevaccineerd zijn en gevaccineerde dieren die ook besmet zijn geraakt (DIVA-principe, *Differentiating Infected from Vaccinated*

Animals). Deze vaccinatie kan dan direct worden ingezet, wanneer er een besmet bedrijf is in Nederland om verdere verspreiding van het virus zoveel mogelijk te voorkomen. De gevaccineerde dieren kunnen de gewone productieperiode op de bedrijven blijven.

Op ambtelijk niveau is op 14 januari overleg gevoerd met de sectoren over onder andere dit vaccinatiebeleid. Daarbij is de sectoren gevraagd om voorbereidingen te treffen voor vaccinatie in een noodsituatie. Daarbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan kanalisatie van producten. De logistieke operatie die daarbij komt kijken is ingrijpend. Er wordt op dit vlak goed samengewerkt met de sectoren en we zullen verder werken aan een eventuele voorbereiding van dit scenario. Een besluit tot vaccinatie zal worden genomen na overleg met de sectoren.

Overige zaken

De regeling waarin het afvoerverbod en het bezoekersverbod is opgenomen heb ik op een aantal punten gewijzigd en verduidelijkt. Er is alleen bezoek toegestaan als dat onder meer noodzakelijk is voor diergezondheid en dierenwelzijn. Daarnaast is door de omschrijving in de regeling onbedoeld de situatie ontstaan dat kalveren van melkveebedrijven niet meer afgevoerd mogen worden naar kalverbedrijven. Dat heb ik aangepast.

Sectoren hebben aangegeven dat er derde landen zijn die op basis van de huidige situatie importbeperkingen opleggen, of dreigen op te leggen. Ik ga de sectoren ondersteunen bij het contact met de betreffende landen over deze beperkingen.

Jaarlijks reist een Kamerdelegatie op uitnodiging van de minister en staatssecretaris af naar de Grüne Woche. Op verzoek van de Kamer vindt u in de bijlage een risicoafweging van bureau Risicobeoordeling & onderzoek van de NVA voor een bezoek aan de Grüne Woche. Hiermee heb ik voldaan aan het verzoek van de Kamer van 14 januari 2025.

Tot slot

Zoals aangegeven zijn er op dit moment geen signalen dat er MKZ in Nederland is. Ik doe doorlopend onderzoek naar de situatie. Dit gebeurt in goede samenwerking met de sectoren en andere stakeholders, iedereen is alert en bewust van de risico's. De komende dagen zal nog meer duidelijkheid komen over de situatie in Nederland en Duitsland. Ik zal de Tweede Kamer daarover geregeld informeren.

Hoogachtend,

Femke Marije Wiersma
Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur